

w Warszawie, ale zaczęło się od wspólnego śpiewu wszystkich wikariuszy; wiernych zaczęło przybywać (ks. W. Danielski). Z niesporami można by wiązać niedzielne koncerty religijne — wieczory piosenek lub wykonania utworów organowych, na których nie ma czasu między mszami (ks. Z. Wit).

7. Synod Warszawski III proponuje wieczorną modlitwę w rodzinach opartą na niesporach z dodaniem błogosławieństwa dzieci przez rodziców. Szkołą uczestnictwa pogłębionego w niesporach mogą być też maryjne Godzinki rozbudowane o czytanie biblijne, psalm i homilię (według propozycji ks. St. Lecha opublikowanej przez Kurię Warszawską).

Do referatu o niedzieli w rodzinie zabrało głos 4 księży. Śląska tradycja „słówka w rodzinie” w sobotę wieczorem każe ojcu lub matce przypomnieć dzieciom ułożonym już do snu, że jutro jest niedziela i spotkamy się w domu Pańskim, zapowiedzieć też temat słowa Bożego i pobłogosławić dzieci wodą święconą (ks. W. Schenk). Inny zwyczaj każe po powrocie z kościoła powtórzyć z dziećmi temat Ewangelii lub homilii, a nawet katechezę z ubiegłego tygodnia (ks. W. Globisz) i śpiewać powtórnie pieśni z mszy niedzielnej. Przed niedzielą zaś należy zapoznać się z czytaniem; w tym celu drukuje je „Gość Niedzielny”, potrzebny byłby także współczesny odpowiednik „Postylli domowej” (ks. D. Zimoń). W niedzielę też wypada zapoznać się ze świętymi patronami członków rodziny zwłaszcza, gdy zbliżają się czyjeś imieniny (ks. Z. Wit).

Symposium zamknął ks. doc. W. Schenk, zapowiadając następne za rok na temat „Świętowanie” jako dopełnienie tematu niedzieli.

Lublin

KS. WOJCIECH DANIELSKI

Ks. Ireneusz Pawlak

SYMPOZJUM NAUKOWE MUZYKÓW KOŚCIELNYCH

W dniach od 24—26 września 1979 r. odbyło się w Seminarium Duchownym w Tarnowie seminarium naukowe muzyków kościelnych poświęcone zagadnieniu ogólnopolskiego śpiewnika kościelnego. W obradach wzięło udział 32 członków Sekcji Muzyki Kościelnej. Przybył także ordynariusz diecezji tarnowskiej ks. bp Jerzy Ablewicz, który przez wszystkie dni trwania konferencji brał w niej czynny udział.

W zastępstwie przebywającego za granicą przewodniczącego sekcji ks. prof. dra hab. K. Mrowca oraz chorego wiceprzewodniczącego ks. dra Z. Piaseckiego, przewodnictwo objął sekretarz ks. dr I. Pawlak.

Wygłoszono cztery referaty:

1. *Wymogi stawiane śpiewnikom kościelnym przez odnowioną liturgię* — ks. mgr S. Hartlieb (Konarzewo k/Poznań);
2. *Z problematyki doboru i muzycznego opracowania materiału do śpiewnika kościelnego* — ks. dr B. Bartkowski (KUL);
3. *Śpiewnik ogólnopolski czy śpiewniki diecezjalne* — ks. mgr J. Zawitkowski (Warszawa);
4. *Wprowadzenie do dyskusji na temat opublikowanych śpiewników kościelnych po ostatniej wojnie* — ks. mgr H. Cempura (Stary Sącz).

Ks. Hartlieb w swoim wystąpieniu ustalił zakres pojęcia „śpiew kościelny”, do którego zaliczył śpiewy mszalne, liturgii godzin, śpiewy wykonywane przy udzielaniu sakramentów św. oraz religijne pieśni ludowe. Zdaniem prelegenta każdy śpiewnik kościelny musi kierować się dziś

przede wszystkim przydatnością repertuaru do liturgii. Dlatego też wydany niedawno śpiewnik „Alleluja”, choć jeszcze niedoskonały, jest ukazaniem właściwej drogi dla twórców przyszłego śpiewnika kościelnego.

Omawiając poszczególne części liturgii mszalnej, referent przypomniał o funkcjach związanych z nimi śpiewów. Wynikają z nich postulaty praktyczne m. in. konieczność eksponowania dziełczynienia za dary natury i uwzględnianie tematyki miłości bliźniego w śpiewach na przygotowanie darów, wykonywanie podczas Komunii św. śpiewów oddających cześć Eucharystii, a nie wyłącznie adoracyjnych, niewłaściwość stosowania dawnych tzw. pieśni mszalnych w obecnej liturgii.

Jeśli chodzi o pieśni okresowe, to brak dotąd w naszych śpiewnikach rozgraniczenia między dwoma podokresami Adwentu i W. Postu. Wskazał też na niewystarczający repertuar pieśni przy sprawowaniu sakramentów św. i podkreślił niezbędność udziału wiernych w śpiewach liturgii godzin, zwłaszcza w niesporach parafialnych.

Dyskusja koncentrowała się wokół problemu tekstów do nowych pieśni (ks. Pawlak) odpowiedniego doboru istniejących już pieśni (ks. Bartkowski) lub też akomodacji do współczesnych wymogów dawnych pieśni (ks. Pietrzyk).

Referat ks. Bartkowskiego poruszył głównie dwa zagadnienia: kryteria doboru pieśni do śpiewnika oraz muzyczne opracowanie tych pieśni. W redakcji śpiewnika nie można kierować się wyłącznie tradycją lecz trzeba dostrzegać także zapotrzebowanie ze strony liturgii oraz wiernych. Systematyczne włączanie nowych pieśni zapobiegłoby wprowadzaniu pieśni i piosenek o charakterze „szlagerowym”. Trzeba również uwzględniać funkcjonowanie danej pieśni w terenie.

Jeśli chodzi o muzyczne opracowanie, to konieczne jest zwrócenie uwagi na korelację między tekstem a muzyką. Poza tym trzeba uporać się z problemem notacji, która nie powinna zaciierać czytelności i zrozumiałości pieśni. Ponieważ w pieśniach występuje zjawisko wariabilności, należało by wybrać wersję popularniejszą i bardziej uzasadnioną. Jakkolwiek więc opracowanie śpiewnika ogólnopolskiego jest rzeczą konieczną, nie można tego dzieła dokonywać zbyt pośpiesznie, gdyż trzeba je poprzedzić odpowiednimi badaniami i analizami.

Trzeci referat w zastępstwie nieobecnego autora odczytał ks. mgr W. Kądziała. W oparciu o własne obserwacje i doświadczenia zebrane przy wydawaniu śpiewnika „Alleluja” ks. Zawitkowski opowiedział się za śpiewnikami diecezjalnymi. Ideę śpiewnika ogólnopolskiego trudno będzie zrealizować i pozostanie ona w sferze projektów, wymaga ona bowiem długiej i uciążliwej pracy całego zespołu przygotowanych fachowców. Nie znaczy to jednak, by w ogóle zaniechać opracowywania śpiewów o charakterze ogólnopolskim.

W uzupełnieniu trzeciego referatu ks. Pawlak odczytał przygotowaną na piśmie recenzję śpiewnika „Alleluja”.

Dyskusja dotyczyła m. in. problemu niejasnego sprecyzowania treści kryjącej się pod terminem „duch polski” czy „charakter narodowy” (ks. Jabłecki) wobec stosunkowo dużych odrębności regionalnych. Ustalono, że odrębności te dotyczą na ogół sposobu wykonania (ks. Cempura), natomiast w opracowaniu śpiewnika chodzi o wychwycenie elementów integrujących pieśń kościelną, o skomponowanie melodii, w których byłyby odczuwalny „duch polski” zawarty np. w muzyce Chopina czy Lutosławskiego (ks. Bartkowski, ks. Cempura). Za sprawę o podstawowym znaczeniu uznano potrzebę unifikacji tekstów oraz ustalenie ogólnopolskiego kanonu pieśni, który powinien być uwzględniany przy wydawaniu śpiewników diecezjalnych.

Stwierdzono też brak zorganizowanego ruchu, który pozwoliłby nieustannie poszerzać repertuar pieśni kościelnej. W przeciwnym wypadku —

jak to się dzieje w chwili obecnej — do liturgii wejść pieśni o żenująco niskim poziomie artystycznym i banalnej treści (ks. Pawlak, ks. Zięba, ks. Dworakowski). Nawiązując do śpiewnika „Alleluja” postulowano, by w przyszłości nie łączyć śpiewów liturgicznych z pielgrzymkowymi, gdyż stwarza to niebezpieczeństwo przenoszenia tych ostatnich do liturgii (ks. Dworakowski, ks. Zając, ks. Bartkowski). Propozycja umiędzynarodowienia śpiewnika czy nadania mu charakteru międzykonfesyjnego (ks. Stolz, ks. Bartkowski), choć godna uwagi, nie znalazła uznania wśród uczestników sympozjum. Dopiero nowo zredagowany śpiewnik ogólnopolski może stanowić punkt wyjścia do dalszych opracowań. Zresztą na obecnym etapie kontaktów międzynarodowych elementem jednoczącym winien stać się chorał gregoriański (ks. Zając). Dlatego też wybrane śpiewy gregoriańskie powinny wejść w skład śpiewnika ogólnopolskiego (ks. Jonek, ks. Bernat, ks. Burczyk).

Zaproponowano, by Konferencja Episkopatu Polski powierzyła redakcję nowego śpiewnika specjalnej komisji związanej z placówką naukową. W skład komitetu redakcyjnego powinni wejść muzykolodzy, liturgiści, teolodzy, poloniści i inni przedstawiciele poszczególnych dyscyplin naukowych (ks. Bernat, ks. Bartkowski, ks. Cempura, ks. Jonek).

Po ostatnim referacie wygłoszonym przez ks. Cempurę dyskutanci podzielili się na dwie grupy: jedni proponowali wstrzymanie wydawnictw diecezjalnych do chwili ukazania się nowego śpiewnika (ks. Zając), bądź też wydawanie jedynie przedruków dotychczasowych śpiewników (ks. Bojasiński), inni uważali, że śpiewniki diecezjalne muszą się nadal ukazywać, tyle że wydawnictwa powinny kontaktować się z redakcją nowego śpiewnika (ks. Bernat, ks. Bartkowski). Nawiązując do referatu ks. mgr Chamski przedstawił zebranym swój świeżo wydany śpiewnik diecezji płockiej i bronił go przed niektórymi zarzutami.

Na zakończenie dyskusji przyjęto trzy postulaty, które skierowano do Konferencji Episkopatu Polski za pośrednictwem Podkomisji Muzyki Kościelnej przy Komisji Liturgicznej Episkopatu:

1. Powołanie w możliwie najkrótszym czasie zespołu redakcyjnego nowego śpiewnika ogólnopolskiego;
2. Spowodowanie, by wydawnictwa katolickie konsultowały zamierzone wydania śpiewników z utworzoną redakcją;
3. Zainicjowanie nowej twórczości pieśniowej (konkursy, zamówienia).

W wolnych głosach ks. mgr Bernat mówił o konieczności rzetelnych poszukiwań źródłowych w pracy naukowej.

Na zakończenie sympozjum zabrał głos ks. bp Ablewicz, który wyraził radość, iż mógł spotkać się z uczestnikami zjazdu i zapoznać się z problemami nurtującymi muzyków kościelnych.

Ustalono, że następne spotkanie odbędzie się za dwa lata, a jego tematem będzie podręcznik do nauczania muzyki kościelnej w seminariach duchownych w Polsce.

W czasie trwania sympozjum przybył na salę obrad przewodniczący Komisji Liturgicznej Konferencji Biskupów Argentyny bp Desiderio Elso Collino, ordynariusz diecezji Lomas de Zamora w Buenos Aires, który przebywał z wizytą w Polsce. W krótkim przemówieniu bp Collino wyraził szacunek dla wspaniałych tradycji liturgicznych i muzycznych naszego narodu. Tradycji tych brakuje w Argentynie. Bp Collino zachęcił zebranych, by w swej pracy kierowali się zasadą „novis vetera augere”, gdyż odcinanie się od korzenia lub zbyt nagłe zmiany wychodzą zawsze na szkodę ludowi Bożemu. Wskazał też na ogromne znaczenie chorału gregoriańskiego jako „unitatis vinculum”.

Obradom naukowym towarzyszyły nabożeństwa oraz imprezy przygotowane przez gospodarzy zjazdu. Już w pierwszym dniu księża muzycy

kościelni mieli możliwość zwiedzenia katedry oraz podziwiania wspaniałych dzieł sztuki zgromadzonych w miejscowym Muzeum Diecezjalnym. Wieczornej Mszy św. koncelebrowanej przewodniczył ks. bp Ablewicz, który wygłosił także homilię. Kapłani koncelebrujący wykonywali chorał gregoriański (*Missa de Angelis*), a chór katedralny pod dyr. ks. K. Pasionka śpiewał utwory wielogłosowe. Po Mszy św. odbył się koncert muzyki religijnej w wykonaniu chóru katedralnego oraz chóru i zespołu instrumentalnego parafii św. Józefa. Dwoma ostatnimi zespołami dyrygował ks. mgr A. Zajac. Słowo wiążące wygłosił ks. mgr H. Cempura.

W drugim dniu zjazdu członkowie sekcji udali się autokarem do Nowego Sącza, gdzie słuchali dźwięku organów w kilku kościołach oraz do klasztoru ss. Klarysek w Starym Sączu. Swą bogatą wiedzą o ziemi sądeckiej oraz o zbiorach biblioteki klasztornej dzielił się z uczestnikami sesji ks. Cempura. Dzięki zezwoleniu Biskupa Ordynariusza księża muzycy kościelni mogli obejrzeć nie tylko świątynię i bibliotekę ale również wnętrze zabytkowego klasztoru łącznie z chórem zakonnym i oddać cześć relikwiom bł. Kingi.

Należy dodać, że gospodarze spotkania przygotowali także wystawę nut z repertuarem przydatnym w liturgii dla chóru wielogłosowego, scholi cantorum oraz ogółu wiernych.

Lublin

KS. IRENEUSZ PAWLAK

KSIĄŻKI NADEŚLANE DO REDAKCJI

1. *Antropologiczne kategorie trzeźwości*. Materiały ogólnopolskiego sympozjum pastoralnego 20—21 czerwca 1978 r. pod red. ks. bpa Kazimierza Majdańskiego, W-wa 1980, ATK, s. 109.
2. Dusza Tadeusz MSF, *Czasopisma misyjne w polskich bibliotekach*, W-wa 1980, ATK, s. 156.
3. Heller Michał, Lubański Mieczysław, Szlaga Szczepan, *Zagadnienia filozoficzne współczesnej nauki. Wstęp do filozofii przyrody*, W-wa 1980, ATK, s. 423.
4. Górski Karol, *Studia i materiały z dziejów duchowości*, W-wa 1980, ATK, s. 454, zł 150.
5. *Męka Jezusa Chrystusa*, praca zbiorowa pod red. ks. Feliksa Gryglewicza, Lublin 1980, KUL, s. 102, zł 100.
6. *Miscellanea logica*. t. I: *W kierunku formacji tomistycznej teodycei*, W-wa 1980, ATK, s. 452.
7. Mycielski Andrzej, *Historia filozofii prawa*, W-wa 1980, ATK, s. 125.
8. Narbutt Olgierd, *Historia i typologia ksiąg liturgicznych bizantyjsko-słowiańskich. Zagadnienia identyfikacji według kryterium treściowego*, W-wa 1979, ATK, s. 147.
9. *Odnowiona liturgia małżeństwa — Pokuta chrześcijańska*. Materiały z IX i X kursu homiletyczno-katechetyczno-liturgicznego z lat 1975—1976, praca zbiorowa pod red. ks. Waldemara Wodeckiego, W-wa 1980, ATK, s. 284.
10. *Studio lectionem facere*. Materiały pomocnicze dla seminarium i ćwiczeń z bibliistyki pod red. ks. Stanisława Łacha i ks. Jana Szlagi, Lublin 1980, KUL, s. 220, zł 150.
11. Szafranec Kazimierz OSPE, *O Augustyn Kordecki w świetle duchowości paulinów polskich XVII w.*, W-wa 1980, ATK, s. 172, zł 160.
12. Szafranec Kazimierz OSPE, *Z dziejów Jasnej Góry. Próba wyjaśnienia genezy klasztoru i sanktuarium w świetle analizy źródeł historycznych*, W-wa 1980, ATK, s. 172 + 137 + ilustr., zł 200.